

**DEL ORMAN BÖLGESİNDE YAZILMI ANONİM BİR ESER (Uslu ile Süslü)
VE BU ESERDE KARILAŞILAN ARAZİ ÖZELLİKLERİ***

*Fatih ERBAY***

ÖZET

'Uslu ile Süslü' yaklaşık yüz yıl önce Deliorman ağıyla kaleme alınmış anonim bir eserdir. Yazarı belli olmayan bu manzum destan Rus-Türk ve Balkan savaşları gibi yakın geçmişi kaybetmişimiz topraklarda meydana gelen savaşları ve bu savaşlardaki Türkleri konu edinir. Hece vezniyle kaleme alınmıştır. Eserdeki konular hikâye anlatır gibi okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Çalı mada, sade bir halk diliyle kaleme alınan bu eser tanıtılmaya çalışılmış ve burada karılaşılan Deliorman ağı özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalı manının sonunda örnek metinler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uslu ile Süslü, Deliorman, Deliorman Ağı, Razgrad Ağı.

A ANONYMOUS WORK WRITTEN IN DELIORMAN REGION (Uslu ile Süslü) AND PROPERTIES OF DELIORMAN DIALECT IN THE WORK

ABSTRACT

'Uslu ile Süslü' was written in Deliorman dialect about a hundred years ago, an anonymous work. This verse epic, of whom the author is non-specific, thematised such as the Russian-Turkish and the Balkan wars of the lands lost in the recent past wars and Turks in those wars. The work has been written with syllabic verse. In the work issues have been tried to flow into the reader such as to tell the story. In the study, this work which was written in plain language of a people has been tried to introduce. Also it has been focused on properties of Deliorman dialect in the work. The sample texts are presented at the end of study.

Keywords: Uslu ile Süslü, Deliorman, Deliorman Dialect, Razgrad Dialect.

GİRİŞ

Sınırları hakkında birçok farklı görüş olmakla birlikte, Deliorman Bulgaristan'ın Dobruca bölgesi ile Kuzeydoğu Bulgaristan veya Doğu Tuna Ovasını içine alan coğrafi alandır (Geni bilgi için bk. Ulusoy 2003). Deliorman Türk ağı ise bu bölgede Müslüman veya Hristiyan Türkler tarafından konuşulan ağıdır. Tarih boyu bölgeden Anadolu'ya yapılan göçlerle bugün İstanbul, Bursa, Eskişehir, Balıkesir, Zmit, Manisa, İzmir, Aydın, Adapazarı, Bilecik, Ankara gibi illerimizde bu ağıyla konuşulanları bulmak mümkündür (Cebeci 2010: 11-12).

* Bu çalışmada, 27-29 Ekim 2011 tarihlerinde Trakya Üniversitesi tarafından düzenlenen IV. Uluslararası Türkiye Türkçesi Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları Çalı Tayı'nda aynı başlıkla sunulan bildirinin yeniden düzenlenmiş ve gözden geçirilmiş hâlidir.

** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Kadınhanı Meslek Yüksekokulu, Konya – TÜRKİYE, E-posta: fatiherbay@yahoo.com

Uzun yıllar boyunca Türklere ev sahipliği yapmış olan bu geniş bölgenin diliyle ilgili ilk çalımlar 20. yüzyılın başlarında yapılmaya başlanmıştır. 1903'te Novipazar/Pamukçu köyünü inceleyen Rus araştırmacı Valentin Moşkov, 1910-1911 yılları arasında Kuzeydoğu Bulgaristan'a yaptığı geziyi rapor hâline getirerek sunan Dimitir Gacanov ve 1929'da Deliorman'a araştırma gezisi yaparak topladığı malzemeyi 1933 yılında yayımlayan Tadeusz Kowalski'yi bölgenin diliyle ilgili çalımların başında sayabiliriz. Bulgaristan Türk ağızlarının araştırılmasında Macar Türkologlar I. Kúnos, G. Németh, G. Hazai ve J. Eckmann'ın katkıları büyük olmuştur (Cebeci 2010: 30-32). Yakın zamanda Imre Baski'nin Deliorman ağızları üzerine yaptığı çalımlar da dikkat çekicidir (Baski 1995; Baski 2009).

1. 'Uslu ile Süslü' ve Yazarı

Uslu ile Süslü, Deliorman bölgesinde yazılmış ve Filibe matbaasında hicri 1331 (1913) yılında basılmış manzum-anonim bir hikâyedir. 1700 mısralık bu uzun eserin kapısında yazar olarak 'Bir Deliormanlı' ismi kullanılmıştır. 105 sayfalık bu eser, hece vezniyle (4+4+4+3) yazılmıştır. Ancak bazen vezinde veya kafiyede hatalara da düşmüştür. 'Uslu ile Süslü' hikâyesinin dikkat çeken bir diller özelliği de noktalama işaretlerinin kullanılmasıdır.

Bu hikâye; karakterleri, tarihî olayları konuları ve konuyu diller bakımından da önem arz etmektedir. Mesela, 'Uslu ile Süslü'de kullanılan karakter isimlerinin hepsi Türkçedir. Hatta Orhan, Turhan, Ouz gibi eski Türk isimlerinin kullanılması da tesadüf değildir. Ayrıca hikâyede tarih, kronolojik olarak takip edilmektedir. Özellikle Türk illerinin dilleri anlatılırken tarihî sıralamaya dikkat edilmiştir:

“Sırp kalktı ip zabt eyledi baştan Yenipazarı.

Göze çıktı burda Müslümanların âh u zârı.

Mitroviçe, Kumanuva, tip, Üsküp, Manastır –

Sırp lar dediler ki bunlar bize eski mirastır ...

Yunan dedi: Az kazançla dönemem ben bu oyundan,

Kavala'ya, Selanik'i aldı deniz boyundan

Kırkkilise'yle Pınarhisar, Lüleburgaz dü tükte,

Yüz binlerce dü man kalkıp her taraftan ü tükte” (96/9-16)...

Türkiye Dillerindeki Türk Edebiyatları Antolojisi (Bulgaristan Türk Edebiyatı)'nde, 'Uslu ile Süslü' hikâyesinin 1931 yılında Filibe'de basıldığını ve yazarı belirtilmemesi deairinin Muharrem Yumuk olduğunu söylendiği belirtilmiştir (TDTEA 1997: 42). Yine Antolojinin Muharrem Yumuk maddesinde air tanıtılırken “'Uslu ile Süslü' başlıklı bir de manzum hikâyesi var.” açıklamasına da yer verilmiştir (TDTEA 1997: 192). Ancak 'Uslu ile Süslü' hikâyesinin basım yılında yapılan hata, eserin yazarı konusunda da yapılmış olmalıdır. Çünkü hikâye 1931 yılında değil; hicri 1331 (1913) yılında basılmıştır. Dolayısıyla eserin basıldığı sırada, 1895'te Razgrad'da doğmuş olan Muharrem Yumuk 17 yaşındadır. Eserin hazırlanması süresi de dikkate alınacak olursa yazarının air Muharrem Yumuk olamayacağı ihtimali güçlenir. Bugün yazarının kim olduğunu söyleyemese de, eserdeki vezin hatalarını bir kenara bırakarak, yazarın 'Uslu ile Süslü'den önce uzunca bir süredir diller yazdığı söylemek yanlış olmaz.

Hikâyenin adı tespitlerimize göre ilk defa Nimetullah Hafız'ın “Bulgaristan'da Yayımlanan Türkçe Kitapların Bibliyografyası (1858-1984)” adlı çalıma yer alır. Hafız, burada Bulgaristan'da yayımlanan kitapların kronolojik olarak künyelerini verir. Üzerinde çalıma

yaptı ımız eserin ise 1912 yılında “Uslu [sehven *Usul* yazılmış] ile Süslü” adıyla ‘Bir Deliormanlı’ tarafından Filibe’de Balkan matbaasında yayımlandı ını belirtir (Hafız 1991: 316).

‘Uslu ile Süslü’ hikâyesi üzerine ilk tanıtımı 1994 yılında Ahmet erifov (1994) yapmıştır. erifov tanıtımında hikâyenin geni özetini vererek eserde dikkati çeken hususlar üzerinde durmuştur. nceledi i baskıda el yazısıyla dü ülen notlara da dikkat etmiş ve eserin farklı ki ilerce okunup tarih dü ülererek imzalandı ını belirtmiştir (erifov 1994: 7). Bu durum Bulgaristan’ın birçok bölgesinde farklı tarihlerde farklı ki ilerce hikâyenin okundu unu göstermesi bakımından önemlidir.

1.1. Eserin Konusu

Uslu ile Süslü’nün konusu Osmanlı-Rus sava ı ile Balkan sava ları sırasında geçen bir a k hikâyesidir. Hikâyede Orhan ve Turhan Bey, elli ya ına geldikleri hâlde çocukları olmayan iki arkadaştır. kisi de Allah’a çocuk için gece gündüz dua ederler. Bir gece Turhan Bey rüyasında bir pir görür. Pir ona dualarının kabul oldu unu ve Allah’ın onlara bir erkek çocuk verece ini müjdelir. Mübarek bir gecede Turhan Bey erkek, Orhan Bey ise güzeller güzeli bir kız sahibi olur. Turhan Bey çocu una Ya ar, Orhan Bey de kızına Sevinç ismini koyarlar. Büyüyüp serpilten Ya ar ve Sevinç birbirlerini severler. Bir gün Ya ar rüyasında beyaz bir ata binerek yedi kat yeri ve yedi kat gö ü dola ır. Yerin altında tabiatüstü varlıklarla sava ır ve onları yener. Ya ar rüyadan uyandı ında annesiyle babası, onun garip davrandı ını ve bir derdinin oldu unu görürler. Sonunda Ya ar’ın sevdi i kızın Sevinç oldu unu ve utancından söyleyemedi ini ö renerek onunla evlendirirler. Dokuz ay on gün sonra gö sünde ‘ay’ ekinde do um lekesi olan bir erkek evlatları olur. Çocuk ba ırmadı ı için adını Uslu koyarlar. Uslu altı aylıkken babası Ya ar askere alınır. Ya ar askerli ini devam ettirirken bir de güzeller güzeli kızı olur. Kızın gö sünde de ‘yıldız’ ekinde bir do um lekesi bulunmaktadır.

Bu sırada Osmanlı-Rus sava ı ba lamıştır. Ya ar, yenilen ordudan ayrılıp ailesini bulmak ister. Ancak Deliorman’a döndü ünde Rus zulmünden kaçan ailelerin stanbul’a göç etti ini ö renir. Türkiye’ye gelerek aylarca ailesini arar ama bulamaz. Daha sonra bir pa anın çiftli ine girerek çalı maya ba lar. Pa a zamanla Ya ar’a güvenir, o lu gibi görmeye ba lar. Vaktinin geçti ini dü ünerek evlendirmek ister. Ya ar bu duruma hayır demez. Yakın köylerden birinde bulunan bir kadınla evlenirler. Dü ün gecesi, bu kadınla ba ba a kaldıklarında evlendi i kadının Sevinç oldu unu görür. Daha sonra Sevinç’le o lu Uslu ve kızı Süslü’yü aramaya koyulurlar. Ya ar ve Sevinç’in yanlarında kaldıkları pa a ve hanımı yakın zaman sonra mallarını Ya ar’a bırakarak vefat ederler. Böylece Ya ar çiftli in sahibi olur.

Di er taraftan Uslu, O uz adıyla Hristiyan bir ihtiyarın elinde büyü mü tür. Onun yanından ayrılarak ailesini ararken bir kapıya gelerek yardım ister. Bu Ya ar ve Sevinç’in çiftli idir. Ya ar ve Sevinç kendilerinden ayrı büyüyen bu çocu u tanıyamazlar, O uz diye bilirler. Çocu u yeti tirerek iyi bir e itim almasını sa larlar. Uslu (O uz) Avrupa’ya e itim için gider. Burada Mara adında tıp okuyan bir kızla tanı ır. Birbirlerini severler. O uz yakı ıklı bir Osmanlı zabitidir. Bu sırada Balkan sava ları da kapıya dayanmıştır. O uz sevgilisinden ayrılarak sava a katılır. Sava ta kahramanlık gösterir, ancak yaralanmıştır. Tekrar eve Ya ar ile Sevinç’in yanlarına döner. Evde yaralarını gösterirken gö sündeki ay ekindeki leke görülür. O uz’un Uslu oldu unla ılır. Uslu sevgilisini aramak için Avrupa’ya döner ancak bulamaz. Daha sonra tekrar stanbul’da orduya katılarak Edirne’nin dü man i galinden kurtulmasında yararlılık gösterir. Edirne’de hastanelerde yaralıları dola ırken birden kar ısında Mara’yı görür.

Hikâyenin sonunda Uslu, Mara’yı eve, Ya ar ve Sevinç’in yanına götürür. Evlilik hazırlıklarına ba larlar. Bir gün Mara ve Uslu oyna ırken Mara’nın gö sü hafifçe açılarak gö sündeki yıldız ekindeki leke görülür. Uslu’nun aklına hemen anne ve babasının anlattıkları karde i Süslü gelir. Mara’yla konu maya ba ladıklarında onun yıllar önce kaybetti i karde i Süslü

oldu u ortaya çıkar. Böylece Ya ar ve Sevinç o ulları Uslu ve kızları Süslü'ye kavu ur. Hikâyenin kısa özeti bu ekildedir.

1.2. Eserin Dili

Uslu ile Süslü'nün diliyle oldukça sadedir. Daha önce belirtti imiz gibi hikâyenin Bulgaristan'daki köylerde halk tarafından ilgiyle okundu u bilinmektedir. Uslu ile Süslü hikâyesinde sadece yedi Farsça, üç Arapça terkip tespit edilmi tir: *Makam-ı muallâ, Cenâb-ı Mevlâ, Cenâb-ı Hak, izhâr-ı hâl, ism-i mukaddes, kemâl-i harâret, rahm-i mâder; bi'l-cümle, n-â'allâh, Mâ-â'allâh*. Bu terkiplerin bazıları bugün de kullanılmaktadır. Bu az sayıdaki tamlamaların dı nda, eserde kullanılan tamlamaların hepsi Türkçedir.

Eserde özellikle Türkçe kelimelerin tercih edilmesi ve Türkçe kelimelerle anlatılma çabası açıkça fark edilmektedir. Hikâyede kullanılan alıntı kelimelere, hem okumayı kolayla tırmak hem de bilgi vermek için açıklamalar getirilmi tir. Örne in O uz'un sevgilisi Mara'nın ismi geçti inde kelimenin telaffuzu gösterilmi tir: “*Mârâ= Kızın adı. Bu kelimenin birinci hecesi iddetle telaffuz edilmeli*”. Bir ba ka beyitte geçen ‘tutsak’ kelimesine açıklama getirilerek ‘esir’ kelimesinin kar ılı ı olarak kullanıldı ı belirtilmi tir.

1.3. Eserin İmlâsıyla İlgili Bazı Tespitler

Uslu ile Süslü hikâyesinde sade bir dil kullanılma ve geni okuyucuya ula ma iste i eserin imlâsını da etkilemi tir. Kelime ba nda /a/ ünlüsü ile /e/ ünlüsünün yazımı birbirinden ayrılarak okuyucuya büyük kolaylık sa lanmı tir. Türkçe kelimelerde bulunan ünlülerin hepsinin yazılmaya çalı ılması dikkat çekicidir: *ilerleyüp* الة رله يوب , *verdi* وه ردى , *yerler* يه رلر , *verdiler* وه رديلر , *seviüp* سه ووب , *yüzerdi* يوزه ردى ...

Hikâyedeki imlâda dikkat çeken bir di er husus, bazı kelimelerin iki farklı ekilde yazımıdır. Bu durum, yazarın yazımı konu maya yakla tırma iste ine ba lanabilir: *virildi – verildi, fo rı – do rı, köylü – köyli, derd – dert ...*

2. De erlendirme

Anadolu ve Rumeli a ızları için bazı yazılı metinler de kaynak olarak kabul edilebilir. Son zamanlarda Evliya Çelebi'nin Seyahatname'si¹, Baba Cem'î'nin Karada Destanı² veya 19. yüzyılda kaleme alınan gramer kitapları³ üzerine a ız incelemeleri yapılmı tir. Her ne kadar yapılan bu a ız incelemeleri konu maya dayalı olmayıp sa lam veriler sunmasa da yazıldı ı a za ait içerdi i kelimeler veya eserde kullanılan yapılar bakımından önem arz etmektedir.

Üzerinde çalı tı ımız hikâyedeki a ız verilerinden yola çıkarak eserin, Deliorman bölgesi a ız özelliklerini içinde barındırdı nı söylemek yanlı olmaz. Ancak Deliorman bölgesi co rafi olarak geni bir alanı ifade etmektedir. Dolayısıyla bu bölgede birbirine yakın veya uzak birçok a ız kullanılmaktadır. Eserin yazarının bilinmemesi ve verinin matbu olu u, hikâyedeki kullanılan a zın Deliorman bölgesindeki hangi a ız oldu unu tespit imkânını ortadan kaldırmı tir. Bununla birlikte Uslu ile Süslü hikâyesinin sonunda eserin Razgrad'da (Hazargrad) tamamlandı ı

¹ Da ı, Yücel (2009). “Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Anadolu A ızları Söz Varlı ı”. *Türkiye Türkçesi A ız Ara tırmaları Çalı tayı*, 25-30 Mart 2008 anlıurfa, Ankara: TDK Yayınları;

² Sözer, Ali (2009). “El yazmalarında A ız Özellikleri (Baba Cem'î'nin Karada Destanı Adlı Yazma Eser Örne i)”. *Türkiye Türkçesi A ız Ara tırmaları Çalı tayı*, 25-30 Mart 2008 anlıurfa, Ankara: TDK Yayınları.

³ Karahan, Leyla (2011). “Anadolu ve Rumeli A ızlarının En Eski Kaynaklarından Biri: Gramer Kitapları”. *Turkish Studies*. Volume 6/1 Winter 2011, p. 35-40.

Yorgun, sığın vücûduna bir *dinlen*[c]e verip de (101/1-2).

DS'de Balıkesir (Manyas), Edirne, Tekirda (Büyükmanika), Kırklareli (Babaeski /Çavu köy; Lüleburgaz/Ceylanköy)'de geçti i belirtilen *dinlence* kelimesine “rahat” anlamı verilmi tir.

Gara: Gar, tren istasyonu. (Bulg.)

Kız dedi ki: - Hiç olmazsa, ben *garaya* giderim,

Gider isem, sizle ancak orda vedâ ederim. (80/7-8).

Garaya gelmeye sana özüm ruhsat veremez.

Hem bu zahmetleri sana gönlüm lâıyk göremez ... (80/11-12).

DOS'ta Bulgarca oldu u belirtilerek “Tren istasyonu, gar” anlamı verilmi tir (Cebeci 2010: 120).

Görgi: Dert, felaket, sıkıntı.

Zîrâ ben bu zamana dek pek çok *görgiler* gördüm,

Rahat etmek ümîdiyle i bu saraya girdim (55/1-2).

Örneklerle Deliorman Türk A zı Sözlü ü'nde rastlayamadı ımız kelime, Derleme Sözlü ü'nde bulunmaktadır. Burada “Dert, felaket” anlamı verilerek Bursa (Mustafa Kemal Pa a)'da tespit edildi i belirtilmi tir.

Oyansı: O taraf, orası.

- Bulgaristandır *oyansı*, efendim. - Türk yok mudur?

- Vardır, efendim, Türk de var. Her yerde var. - Çok mudur? (70/11-12).

Kelime DS ve DOS'ta tespit edilmemi tir. Ancak kelime, Anadolu'ya göç eden Razgrad göçmenleri arasında sıklıkla kullanılmaktadır.⁵

Öne git- / önlen-: Yola devam etmek.

- Hayır ana, ben yolumda asla korku duymadım,

Öne gitmek aklımdan hiç ba ka akla uymadım. (92/7-8).

Bir a aç üstünde biraz uyukladım, dinlendim,

Sabah olunca a açtan inip yine *önlendim* (92/9-10).

Derleme Sözlü ü'nde kelime bulunamamı tır. DOS'ta ise *ön vêtêmemek* deyimine “Yol vermemek” anlamı verilir (Cebeci 2010: 202). Buradan hareketle metnimizde geçen *öne git-* veya *önlen-* kelimelerine “Yola devam etmek” anlamının uygun olaca ını dü ünmekteyiz.

⁵ Kelime, Razgrad göçmenlerinin ya adı ı Balıkesir li, Manyas İçesi, evketiye Köyü'nde de tespit edilmi tir.

Uzlan- kelimesine sözlüklerde rastlanmamı tır. Ancak kelime *uzal-* ekliyle DOS'ta bulunmaktadır. Burada kelimeye “Düzelmek, yol almak” anlamları verilir (Cebeci 2010: 261).

Yanla mak: Yakınla mak.

Kızla O uz yava yava söyle ip anla tılar,

ki gönül birbirine daha pek *yanla tılar*. (77/11-12)

Yava yava i bu karaltıya *yanla ılınca*

Bo azların kıyısı oldu u anla ılınca (101/13-14).

Kelime bu anlamıyla DS ve DOS'ta bulunmamaktadır. DOS'ta *yanna-* (*yanla-*) kelimesine “korkmak” anlamı verilir. DS'de ise kelime, “kaçınmak, i i gev ek tutmak, çaymak”, “sözünden dönmek”, “bo vermek, ilgilenmemek”, “dayanıp kalkmak, yaslanmak”, “yaltaklanmak” gibi de i ik anlamlarda Anadolu a ızlarında ya amaktadır. Uslu ile Süslü hikâyesinde ise *yanla mak* kelimesinin “yakınla mak” anlamında kullanıldı ı görülmektedir.

SONUÇ

Yakla ık yüz yıl kadar önce stanbul Türkçesiyle kaleme alınmı Uslu ile Süslü hikâyesi gerek hikâyenin konusu ve i leni i, gerekse dili bakımından önemli bir eserdir. Yapılan bu çalı mada Uslu ile Süslü hikâyesi tanıtılırken dili üzerinde de durulmaya çalı ılmı tır. Hikâyenin diliyle ilgili en dikkat çekici husus yazıldı ı bölgenin bazı a ız özelliklerine eserde yer verilmesidir.

Hikâye, hece ölçüsüyle yazılmı tır. Kafiye ve vezinde bazı hatalar görülmektedir. Ancak eserdeki bu hatalar onun de erini azaltmaz. çinde bulundu u toplumun önceliklerini bilen, de er yargılarına saygılı, geçmi iyle ilgili ve bu geçmi i gelecek nesillere aktarma amacı güden bir kalemle yazılmı bu eser, elbette hak etti i de eri görecekti. Daha önce de belirtildi i üzere, Ahmet erifov'un elinde bulunan nüsha üzerinde tespit edilen notlardan ‘Uslu ile Süslü’nün Deliorman bölgesinde sıkça okundu u anla ılmaktadır. Bu bakımdan hikâye, ara tırcılar için önem arz etmektedir.

Bu çalı mada Uslu ile Süslü hikâyesinin söz varlı ı de erlendirilmeye çalı ılmı tır. Çalı ma sırasında kar ıla ılan sıkıntılarının en önemlisi Bulgaristan Türk a ızları üzerine yapılan yayınların sınırlı olmasıdır. *Örneklerle Deliorman Türk A zı Sözlü ü dı* nda bu sahayla ilgili derli toplu bir çalı ma maalesef yoktur. Bu yüzden Bulgaristan Türk a ızlarındaki kelimelerin bir an önce yazıya geçirilmesi ve bu bölgeye yönelik a ız çalı malarının –di er bölgelerimizde oldu u gibi- ivedilikle tamamlanması gerekmektedir. Zira a ızlarımız gün geçtikçe kaybolmaya do ru hızla yol almaktadır. Deliorman a zı üzerine yapılacak olan bu çalı malar, bu a zı do ru bir ekilde tespit etmeyi ve gelecek nesillere ula tırmayı sa layaca ı gibi, bu alanda çalı an veya çalı mak isteyen ara tırcılar için de büyük kolaylıklar sa layacaktır.

KISALTMALAR

- Bulg.** : Bulgarca
- DS** : *Derleme Sözlü ü* 1962-1982. Cilt I-XII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DOS** : Cebeci, sa (2010). *Örneklerle Deliorman Türk A zı Sözlü ü*. Ankara: TDK Yayınları.
- TDTEA** : *Türkiye Dı ndaki Türk Edebiyatları Antolojisi- (Bulgaristan Türk Edebiyatı)* (1997). Ankara: Kültür Bakanlı ı Yayınları.
- DLT** : Atalay, Besim (1985-1986). *Dîvânü Lûgati't-Türk Tercümesi*, I-IV, Ankara: TDK Yayınları.

KAYNAKLAR

- ATALAY, Besim (1985-1986). *Dîvânü Lûgati't-Türk Tercümesi*, I-IV, Ankara: TDK Yayınları.
- Bir Deliormanlı (1913). *U lu ile Süsli*. Filibe: Balkan Matbaası.
- *Büyük Türkçe Sözlük*: <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (18.09.2011)
- CEBEC , sa (2010). *Örneklerle Deliorman Türk A zı Sözlü ü*. Ankara: TDK Yayınları.
- *Derleme Sözlü ü* 1962-1982. Cilt I-XII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ECKMANN, János (1950). *Razgrad Türk A zı, Türk Dili ve Tarihi Hakkında Ara tırmalar* I, s. 1-25. Ankara: TTK Yayınları.
- HAFIZ, Nimetullah (1991). “Bulgaristan’da Yayımlanan Türkçe Kitapların Bibliyografyası (1858-1984)”. *TDAY-Belleten* 1987, Ankara, s. 311-365
- IMRE, Baski (1995). “About the Turkish Dialect of Deliorman (Illustrated with texts on the circumcision feast)”. *Acta Orientalia Hung.* XLVIII (3): 275-289.
- _____ (2009). “Otuz Yıl Öncesi Deliorman A ızlarının İmdiki Zaman Ekleri Üzerine”. *Türkiye Türkçesi A ız Ara tırmaları Çalı tayı (25-30 Mart 2008)*. Ankara: TDK Yayınları, 115-128.
- ER FOV, Ahmet (1994). “83 Yıl Önce Deliorman A zıyla Yazılmış Anonim Manzum Destan: Uslu ile Süslü”. *Balkanlarda Türk Kültürü*. 10: 4-7.
- *Türkiye Dı ndaki Türk Edebiyatları Antolojisi- (Bulgaristan Türk Edebiyatı)* (1997). Ankara: Kültür Bakanlı ı Yayınları.
- *Türkiye Türkçesi A ızları Sözlü ü*: <http://tdkterim.gov.tr/ttas/> (18.09.2011)
- ULUSOY, Embiya (2003). *Deliorman*. İstanbul.

MET N DEN ÖRNEKLER

*Bundan elli sene evvel-bir az geçmi zamanda,
u pek eski Türk ilinde-bizim Deliormanda
Vuku bulan bir hâdise kasabanın birinde,
Gün gece söylenmektedir ehâlinin dilinde.
Müslümânlar arasında iki ki i var idi
kisi de bir çok zaman birbirine yâr idi.
Bu iki Türk evlâdının birisi Orhan idi,
Di erisi, adlı ânli, eski Türk-Turhan idi.
Orhan ile Turhan hemân her biri zengin idi;
Her birinde saray, konak, ev, hamâm, engin idi...
Her ne kadar ikisi de pek kahramân olsa da,
Hem kahramânlık yüzünden pek büyük nâm alsa da,
Bu erlerin ikisinin de kusuru çok idi;
O da u ki hiç birinin bir evlâdı yok idi.
Orhan ile Turhan hemân ya ı ermi kemâle,
Pek üzüliüp kahrolurdu ikisi de bu hâle.
Turhan be in evvelleri çok evlâdı olmu tu,
Hem kendinin geni gönlü henûz râhat bulmu tu.
Lâkin onlar daha sonra hep aradan çıktılar,
Anasının, babasının gönül evin yıktılar.
...
Orhan ile Turhan artık ellilik olmu idi,
Ya ı dolgun aklı olgun - kemâli bulmu idi.
Gönül kocamaz bir vakt o gençli i unutmaz,
Lâkin vücûd kocadıkça bel, kol, el, ayak tutmaz.
Orhan ile Turhan ancak duyarlardı bu hâli,
Çünkü bir çok i e artık yetmez idi mecâli.
Onun için ikisi de niyet edip duâya,
Karı, koca yalvararak gece gündüz Mevlâyâ*

*Derler idi: "Kâdir Mevlâm! Nimetine çok ükür!
Duâmızı kabûl edip bize bir de evlâd ver..."
Nihâyeti, duâların kabûl edip Yaradan,
Bunlardaki bed-bahtlı ı kaldırıp da aradan,
Her birine güzel birer evlâd ihsân eyledi,
Cümlesini sevindirip hep âdmân eyledi.*

...

*ster hemân bir ku olup uça uça savu mak,
Ana, baba oca ında evlâdına kavu mak ...
Eve varıp, her birinin ba ını ho bulup da,
Ana, baba, zevce, evlâd - sarma dola olup da
Mini mini yavruların ele almak istedi,
Hem olunca yanlarında – orda kalmak istedi.
Nihâyeti vardı ancak kasabasını buldu,
Buldu, fakat garip gönlü yine kederle doldu.
Çünkü artık ana baba oca ının yerinde
ki parça ta yok idi birbiri üzerinde.
Ayaklar altına alıp büyük yurdu, buca ı,
Dinsiz dü man yakıp yıkma u mukaddes oca ı.
Yıllar, seller alıp gitmi topra ını, ta ını,
nsân olan iz etmemi , ört bürümü ba ını.
Ya ar ancak evlerinin yerlerine erdikte,
O sevgili oca ının yıkıkların gördükte.*

....